

DE BRON BIJ BERSEBA

Hugo Bouter

DE BRON BIJ
BERSEBA

Putten uit de bron van de eed

De Bron bij Berseba

Putten uit de bron van de eed

Auteur: Hugo Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Eerste editie: 2003 Boeken om de Bijbel, Gouda
Tweede editie: 2022
Copyright: OudeSporen online uitgeverij

ISBN/EAN 978-90-70926-21-2
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*'Zij ging op weg en dwaalde rond in de woestijn van Berseba
(...). God opende haar ogen, zodat zij een waterput zag.'*

Genesis 21:14, 19

Inhoud

Woord vooraf	9
1. Berseba in het leven van Hagar	11
De betekenis van Berseba	11
Typologische lessen	12
Water in de woestijn	14
2. Berseba in het leven van Abraham	17
Abraham te Berseba	17
Berseba als wachtpost	19
3. Berseba in het leven van Izak	21
Izak te Berseba	21
Een belofte voor de eindtijd	22

Woord vooraf

De bron bij Berseba neemt zowel in het leven van Abraham als in dat van Izak een belangrijke plaats in, zoals blijkt uit Genesis 21, 22 en 26. In Genesis 21 zien wij echter eerst Hagar bij een waterput in ‘de woestijn van Berseba’ (Gen. 21:14, 19). Het is zeker niet toevallig dat hier reeds de naam Berseba wordt vermeld, terwijl in het slotdeel van dit hoofdstuk de betekenis hiervan nader wordt toegelicht.

Berseba betekent: ‘put van de eed’. Berseba spreekt van Gods trouw aan Zijn beloften, Zijn eden. God deed Zijn woord gestand jegens Abraham en jegens Izak, de erfgenaam van de belofte, maar ook jegens de slavin Hagar en haar zoon. Berseba is steeds de plek van de verbondstrouw tussen God en mensen, maar ook tussen mensen onderling.

Voor ons als nieuwtestamentische gelovigen geldt de bemoediging dat in Christus, de Erfgenaam van de belofte, de Zoon van de Vader, al Gods beloften ‘Ja’ zijn en dat door Hem ook het Amen is, tot eer van God door ons (2 Kor. 1:18-22). In die zin mogen ook wij als gelovigen steeds putten uit de bron van de eed, totdat alles wat God heeft gezegd en beloofd – zowel ten aanzien van Israël en de gemeente als de volken – op heerlijke wijze in vervulling zal gaan.

Gouda, najaar 2022

1. Berseba in het leven van Hagar

‘Zij ging op weg en dwaalde rond in de woestijn van Berseba (...). God opende toen haar ogen, zodat zij een waterput zag.’

Genesis 21:14-21

De betekenis van Berseba

De bron bij Berseba neemt zowel in het leven van Abraham als in dat van Izak een belangrijke plaats in, zoals blijkt uit Genesis 21, 22 en 26. In Genesis 21 zien wij echter eerst Hagar bij een put in ‘de woestijn van Berseba’ (Gen. 21:14, 19). Wij weten niet of het in haar geval om precies dezelfde bron ging, maar aan de andere kant is het zeker niet toevallig dat hier reeds de naam Berseba wordt vermeld, terwijl in het slotdeel van dit hoofdstuk de betekenis daarvan nader wordt toegelicht. Berseba betekent: ‘put van de eed’.

In deze naam klinkt zowel het Hebr. werkwoord voor ‘zweren’, alsook het woord voor ‘zeven’ door; dat laatste naar aanleiding van de zeven lammeren die Abraham aan Abimelech schonk als een getuigenis dat hij de put had gegraven (Gen. 21:28vv.). Het is dus denk ik niet te gewaagd om te veronderstellen dat deze waterbron

voor maar liefst drie Bijbelse personen veel heeft betekend: Hagar, Abraham en Izak.

Berseba spreekt van Gods trouw aan Zijn beloften, Zijn eden. God doet Zijn woord gestand jegens Abraham en jegens Izak, maar ook jegens Hagar. Berseba is steeds de plek van de verbondstrouw tussen God en mensen, maar ook tussen mensen onderling. Dat blijkt uit het vervolg van Genesis 21 en uit Genesis 26, waar sprake is van het pact tussen resp. Abraham en Abimelech, en Izak en Abimelech. Evenals God trouw is aan Zijn eden, mag dat van ons worden verwacht in de intermenselijke betrekkingen.

Typologische lessen

De geschiedenis van Hagar in Genesis 21 vormt in meerdere opzichten de tegenhanger van het verhaal van Genesis 16. Beide verhalen speelden zich af in de woestijn, bij een waterput: resp. de bron van de Levende en de put van de eed. In beide gevallen kreeg Hagar een goddelijke openbaring ten aanzien van haar zoon. In Genesis 16 was zij zwanger van Ismaël, maar in Genesis 21 moet haar zoon een jaar of zeventien zijn geweest. In beide verhalen zag God naar haar om. Ismaël betekent: 'God hoort'. Hij hoorde naar Hagars ellende, maar Hij hoorde ook naar de stem van de jongen (Gen. 16:11; 21:17).

In Genesis 16 was Hagar op de vlucht voor haar meesteres Sarai. Die vlucht was voortijdig en daarom moest zij teruggaan. In Genesis 21 was haar vertrek definitief, en in overeenstemming

met Gods gedachten. De zoon van de slavin zou niet erven met Izaak, de zoon van de belofte. Hierin zijn diepe geestelijke lessen verborgen, zoals Paulus laat zien in Galaten 4. Het illustreert belangrijke beginselen. De apostel toont in dat hoofdstuk dat de gemeente een *ander* erfdeel heeft dan het aardse volk van God, het tegenwoordige Jeruzalem.

Jodendom en christendom staan niet op één lijn met elkaar, zoals er ook een hemelsbreed verschil was tussen Ismaël en Izaak. Wij zijn geen kinderen van een slavin, maar van de vrije. Het *hemelse* Jeruzalem is onze moeder, daarom zijn wij vrij van de slavernij van de wet. De bedeling van de wet is een ander regime dan de heerschappij van de genade – die nu door gerechtigheid regeert tot het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heer (Rom. 5:21). Daarom staan wij als christenen niet onder de wet, maar onder de heerschappij van de genade (Rom. 6:14-15).

De conclusie moet dan ook zijn dat er voor judaïsme en wetticisme geen plaats is in de gemeente van God. Ze dienen te worden weggedaan, evenals de slavin met haar zoon werd weggezonden uit het huis van Abraham (Gal. 4:21-31). Ismaël is een beeld van de natuurlijke mens, die zijn weg in eigen kracht gaat. Hij zou ‘een wilde ezel van een mens zijn’ (Gen. 16:12). Maar vlees en Geest kunnen niet samengaan. Vlees en wereld gaan echter wel met elkaar samen (vgl. Gen. 21:21).

Er is echter ook een belangrijke profetische les aan dit voorval te ontleen. Dat Ismaël werd weggezonden, betekende niet dat er voor hem geen goede toekomst was weggelegd. Hij werd wel degelijk gezegend, omdat hij ook een nakomeling van Abraham was.

Gods belofte was: ‘Maar Ik zal ook de zoon van deze slavin tot een volk maken, omdat hij uw nageslacht is’ (Gen. 21:13). Er is zelfs sprake van ‘een groot volk’ (Gen. 21:18). Zoals reeds eerder door God was aangekondigd, kwamen er twaalf vorsten uit hem voort (Gen. 17:20; 25:16). Het is frappant dat de stammen van Israël ook twaalf in getal waren. Daarom is de zoon van de slavin, Ismaël, soms een beeld van het aardse Israël – dat in de eindtijd echter ook een rijke zegen zal wegdragen.

De lijn van de belofte, de lijn van Gods verbond liep echter via Izak. Met hem sloot de Eeuwige ‘een eeuwig verbond’ (Gen. 17:19). Izak, de zoon die werd geofferd en later bij wijze van spreken weer opstond uit de doden, was een type van Christus (Hebr. 11:17-19). Door Christus, het beloofde Nageslacht, behoren wij als gelovigen uit de volken nu ook tot Abrahams nageslacht. Wij zijn vast met Hem verbonden; en in Hem zijn wij gezegend met allerlei geestelijke zegening in de hemelse gewesten. De hemelse gemeente heeft dan ook een uniek erfdeel. Als kinderen van de belofte en kinderen van de vrije zijn wij erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus (Rom. 4:9-25; Gal. 3:16-29).

Water in de woestijn

Deze geschiedenis bevat echter ook veel praktische lessen voor ons geloofsleven. Als wij de Heere aanroepen in de dag van de benauwdheid, zorgt Hij voor uitredding. Hij zorgt voor water in de woestijn, zelfs voor ‘geestelijke drank’ (1 Kor. 10:4). Wij mogen

kracht putten uit Gods beloften en dan onze reis vervolgen. Hij kent onze zorgen en behoeften, ook die van eenoudergezinnen, zoals Hagar en haar zoon in feite waren.

Nadat Hagar de tent van Abraham had verlaten, dwaalde zij een tijd lang rond door de woestijn van Berseba (Gen. 21:14). Als wij ervan uitgaan dat Abraham toen nog in het Zuiderland (de Negev) woonde, in de buurt van Kades (Gen. 20:1), dan is Hagar eerst in noordelijke richting getrokken. Berseba lag aan de zuidgrens van Israëel. Later is ze weer teruggegaan naar de omgeving van Kades, in de woestijn Paran (Gen. 21:21). Daar is Ismaël gaan wonen. Dit gebied speelde bij de uittocht ook een belangrijke rol (Num. 10:12; 12:16; 13:3,26).

De kleine voedselvoorraad die ze had meegekregen, raakte snel uitgeput. Toen het water op was, legde ze haar zoon onder één van de struiken. Hagar ging huilend op een afstand zitten; zij kon het sterven van het kind niet aanzien. Toch was de redding nabij. God was niet ver en Hij zou haar tranen drogen. Er was ook een waterbron in de buurt. De naam Berseba wordt hier vermoedelijk genoemd als een teken van hoop (Gen. 21:14).

Het zou al gauw blijken dat God Zijn woord gestand deed en trouw was aan Zijn belofte. Hij zag niet slechts het moederleed van Hagar, maar hoorde in deze uitzichtloze situatie ook naar de stem van de jongen ('dáár waar hij was'). Hagar hoefde niet bevreesd te zijn. God zou voor hen beiden zorgen. Zij moest opstaan en samen met haar zoon een nieuw begin maken. Toen opende God haar ogen en zij zag een waterput; zij ging de zak met water vullen en liet de jongen drinken. God was met hem en hij groeide op; hij ging

in de woestijn wonen en werd een boogschutter. Hij woonde in de woestijn Paran en zijn moeder nam voor hem een vrouw uit het land Egypte. Zo bewees God Zijn trouw aan Hagar en haar zoon Ismaël. Hagar had zeker niet tevergeefs water geschept uit de ‘put van de eed’!

2. Berseba in het leven van Abraham

‘Maar Abraham wees Abimelech eerst terecht over een waterput die de dienaren van Abimelech hem met geweld afgenomen hadden (...). Hij zei: U moet die zeven ooilammeren uit mijn hand aannemen, zodat het voor mij als bewijs zal dienen dat ik deze put gegraven heb. Daarom noemde men die plaats Berseba, want zij beiden hebben daar een eed gezworen. Zo sloten zij een verbond in Berseba’.

Genesis 21:22-34; 22:19

Abraham te Berseba

In het slotdeel van Genesis 21 zien wij hoe twee mensen onderling een verbond te Berseba sluiten, bij de ‘put van de eed’. Het gaat hier om een verdrag tussen de herdersvorst Abraham en

Abimelech, de koning van de Filistijnen (vgl. Gen. 26:1). Dit verhaal borduurt door op de geschiedenis van Genesis 20, waarin een eerder conflict tussen beide mannen wordt beschreven – een conflict waarvan Sara de inzet was. Dit eindigde in een soort herstelbetaling van de kant van Abimelech. Deze zinspeelde hierop door te spreken over de ‘vriendschap’, d.i. de trouw, de loyaliteit die hij aan Abraham had betoond (Gen. 21:23).

De verhouding tussen beide vorsten werd vervolgens formeel vastgelegd in een verbond. Abimelech had zijn trouw bewezen en Abraham moest dit nu ook doen. Dat gebeurde onder eedaflegging bij de waterput die Abraham claimde als zijn eigendom (Gen. 21:23,31). Later vonden soortgelijke handelingen plaats tussen Izak en Abimelech en zijn legeroverste Pichol. De put van de eed werd toen weer opgegraven (Gen. 26:32-33). Abimelech betekent ‘mijn vader is koning’, en Pichol wil zeggen ‘mond van allen’ (dus zoiets als ‘woordvoerder’). Mogelijk gaat het bij deze namen om bepaalde titels die van vader op zoon werden overgedragen.

Het verbond met deze heidense vorsten wijst profetisch heen naar de eindtijd, waarin het herstelde Israël zal heersen over de Filistijnen (vgl. Jes. 11:14; Ob: 19). Dan zal er een werkelijk bestendige vrede tussen Israël en de Palestijnen worden gesloten. Het prachtige getuigenis aan het adres van Abraham: ‘God is met u in alles wat u doet’ (Gen. 21:22), zal dan ten volle worden bewaarheid.

Na de verbondssluiting plantte Abraham te Berseba een tamarisk, een statige boom die veel op een ceder lijkt. En hij riep daar de naam van de HEERE, de eeuwige God, aan (Gen. 21:33). Dit is opnieuw een verwijzing naar het Vrederijk waarin God als El-Olaam, de eeuwige God, zal worden aanbeden. Aan de heerschappij van de Vredevorst zal geen einde komen. Zo knielde Abraham als een aanbidder neer bij de put van de eed en bracht hij de Eeuwige de dank die Hem alleen toekomt.

Berseba als wachtpost

In Genesis 22 is opnieuw sprake van Berseba, ditmaal als de woonplaats van Abraham en Izak (Gen. 22:19). Evenals zij de weg naar de berg Moria samen hadden afgelegd, gingen zij ook samen weer terug naar Berseba, naar de put van de eed. Dat is heel opmerkelijk, omdat wij juist in dit hoofdstuk God horen zweren bij Zichzelf, dat Hij Abraham rijkelijk zou zegenen en dat met (of: in) zijn nageslacht alle volken van de aarde zouden worden gezegend (Gen. 22:16-18). Met deze heerlijke belofte kon de aartsvader terugkeren naar Berseba, en daar zal hij zeker nog vaak hebben teruggedacht aan die goddelijke toezegging.

Deze belofte van zegen voor heel de aarde reikt tot aan de eindtijd, tot het komende Vrederijk. Abraham heeft uitgezien naar de dag van Christus – de dag van Zijn verschijning – en hij heeft zich daarover verheugd (Joh. 8:56). In Christus zijn al Gods beloften zeker en vast en gaan ze op Gods tijd ook in vervulling, want in Christus is het Ja; en door Hem ook het Amen (2 Kor. 1:19-20).

3. Berseba in het leven van Izak

‘Hij vertrok vandaar naar Berseba. De HEERE verscheen hem in die nacht en zei: Ik ben de God van Abraham, uw vader. Wees niet bevreesd, want Ik ben met u; Ik zal u zegenen en uw nageslacht talrijk maken omwille van Abraham, Mijn dienaar. Toen bouwde hij daar een altaar en riep de Naam van de HEERE aan. Hij zette daar zijn tent op en de dienaren van Izak groeven daar een put (...). Wij hebben duidelijk gezien dat de HEERE met u is (...); laten we een verbond met u sluiten (...). Nu bent u immers de gezegende van de HEERE’.

Genesis 26:23-33

Izak te Berseba

De eed die God had gedaan aan Abraham en diens nageslacht gold uiteraard ook Izak, de zoon van de belofte, die Abraham als het ware uit de doden had teruggekregen (Hebr. 11:18-19). De Brief aan de Hebreëen bevestigt dit door in het meervoud over de ‘erfgenamen van de belofte’ te spreken. De eed is het einde van alle tegenspraak en door de eedzwering wilde God des te nadrukkelijker aan alle erfgenamen van de belofte (zelfs inclusief de nieuwtestamentische

gelovigen) het onveranderlijke van Zijn raad doen blijken (Hebr. 6:13vv.).

Izak woonde later opnieuw in Berseba. Daar verscheen de Heere hem en bevestigde Hij de rechtsgeldigheid van de belofte die Hij aan Abraham had gedaan. Deze goddelijke openbaring maakte van Izak eveneens een aanbidder. Hij bouwde daar een altaar en riep de naam van de Heere aan (Gen. 26:23-25). Izak is een type van Christus als de opgestane en verheerlijkte Mens in de hemel, de Veelgeliefde, de Zoon van de belofte, de Erfgenaam. Hij is in waarheid de Gezegende van de Heere (vgl. Gen. 26:29).

Als christenen zijn wij door het geloof met Hem verenigd en delen wij in de zegeningen die Hem zijn toegezegd. Het hemelse vaderland is ons deel en wij mogen ervan genieten, ook al zijn wij nu nog pelgrims op aarde. Evenals Izak bezitten wij hier een 'tent', een 'put' en een 'altaar' (Gen. 26:25).

Een belofte voor de eindtijd

Berseba heeft echter ook in dit hoofdstuk een spits naar de eindtijd toe. Christus is als Voorloper nu voor ons de hemel binnengegaan, naar de ordening van Melchizedek Hogepriester geworden in eeuwigheid. Deze 'aanstelling' heeft niet zonder een plechtige eed plaatsgehad. Want de Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: U bent Priester in eeuwigheid (Ps. 110:4; Hebr. 7:20-21).

Maar dit eeuwige priesterschap zal Hij bij Zijn wederkomst ook tot zegen van Zijn aardse volk Israël uitoefenen, zoals reeds eerder in de geschiedenis van Abraham profetisch was aangeduid na het verslaan van de koningen van het Oosten (Gen. 14:18-20). Dan zullen de volken samen met Israël worden gezegend. Er zal voor altijd vrede zijn. Zelfs de vroegere vijanden zullen komen en een verbond met Gods volk sluiten, zoals Abimelech dat deed met Izak (Gen. 26:26-31). Wat een tijd van ongekende zegen en voorspoed zal dat zijn!

